

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертаційне дослідження Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), виконано на кафедрі кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ.

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ від 28 листопада 2023 року (протокол № 6).

Тематика роботи відповідає науковому напрямку «12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» за спеціальністю 081 «Право» та узгоджується з пріоритетними напрямами наукових досліджень університету у сфері вдосконалення кримінальної юстиції, забезпечення доброчесності та прозорості діяльності органів досудового розслідування, а також імплементації європейських антикорупційних стандартів у кримінальному процесі.

Рецензенти:

1) Олександр Квашук, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ;

2) Мирослав Потоцький, доктор філософії з права, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ.

За результатами засідання кафедри було складено наступний висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» зумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються у сфері кримінальної юстиції України, зокрема у діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду, в умовах реформування судової влади, посилення вимог до доброчесності

правоохоронних органів та адаптації національного кримінального процесуального законодавства до європейських антикорупційних стандартів.

Одним із ключових орієнтирів сучасного кримінального процесу є підвищення рівня законності, прозорості та підзвітності діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду. У цьому контексті запобігання корупційним ризикам розглядається як необхідна умова забезпечення ефективності та справедливості кримінального досудового провадження.

Необхідність поглибленого наукового осмислення проблематики корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні зумовлена низкою системних чинників, серед яких: фрагментарність нормативного регулювання процесуальних повноважень слідчого, дізнавача, детектива, прокурора; відсутність у Кримінальному процесуальному кодексі України чітко визначених механізмів ідентифікації та усунення корупційних ризиків; надмірна дискреційність при прийнятті ключових процесуальних рішень; а також обмеженість інструментів ефективного контролю за їх обґрунтованістю та доброчесністю. За таких умов корупційні ризики залишаються латентним, але впливовим чинником, що деформує логіку кримінального досудового провадження та негативно позначається на реалізації прав і законних інтересів його учасників.

Крім того, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України зазначена проблематика набуває особливого значення, оскільки кримінальне досудове провадження функціонує в ситуації підвищеного навантаження, обмежених ресурсів і суспільного запиту на справедливість та відповідальність. За таких обставин будь-які прояви корупційних ризиків у діяльності учасників кримінального досудового провадження істотно підривають довіру до інститутів держави та ускладнюють забезпечення верховенства права, що виходить за межі суто процесуального виміру і набуває суспільно значущого характеру.

Наукова проблема, що розв'язується у дисертації, полягає у відсутності системного теоретико-правового підґрунтя для виявлення, класифікації та усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, що ускладнює забезпечення законності, об'єктивності та неупередженості процесуальних рішень. Робота спрямована на формування авторської концепції корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, удосконалення наукових підходів до їх аналізу, розроблення механізмів процесуального та інституційного запобігання таким ризикам, а також обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Об'єктивна потреба у проведенні цього дослідження зумовлена також міжнародно-правовими орієнтирами у сфері запобігання корупції та забезпечення доброчесності кримінальної юстиції. Зокрема, Конвенція ООН проти корупції, Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з

корупцією, рекомендації Групи держав проти корупції (GRECO), а також документи Організації економічного співробітництва та розвитку наголошують на необхідності створення ефективних механізмів запобігання корупційним ризикам у діяльності правоохоронних органів і суду, обмеження дискреційних повноважень, забезпечення прозорості та підзвітності процесуальних рішень. Імплементация зазначених стандартів у національне кримінальне процесуальне законодавство України потребує належного наукового осмислення, адаптації та системного законодавчого забезпечення.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження визначається:

об'єктивною потребою гармонізації національного кримінального процесуального законодавства з європейськими та міжнародними антикорупційними стандартами у сфері діяльності учасників кримінального досудового провадження;

необхідністю формування ефективної системи виявлення, оцінювання та усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, з урахуванням особливостей процесуальних етапів і дискреційних повноважень учасників кримінального досудового провадження;

відсутністю комплексних системних наукових досліджень корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні у вітчизняній кримінально-процесуальній науці, зокрема з позицій ризик-орієнтованого та інституційного підходів до аналізу корупційних ризиків;

суспільним запитом на підвищення рівня законності, доброчесності та прозорості кримінального досудового провадження, а також на забезпечення реального захисту прав і законних інтересів його учасників;

практичними потребами органів досудового розслідування, прокуратури та суду у створенні чітких процесуальних алгоритмів, механізмів контролю та індикаторів («red flags») для запобігання корупційним ризикам під час прийняття процесуальних рішень.

Обґрунтованість вибору теми підтверджується також її відповідністю стратегічним документам державної політики, зокрема:

– Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019);

– Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020);

– Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р);

– Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021);

– Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року №

273/2023).

Дослідження узгоджується з Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 р. № 326).

Робота відповідає науковому напрямку «12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» за спеціальністю 081 «Право» та сприяє реалізації державної політики у сфері реформування правосуддя та забезпечення прав людини.

У підсумку, вибір теми дисертаційного дослідження є науково обґрунтованим, суспільно значущим та об'єктивно зумовленим потребами розвитку кримінального процесу України, спрямованого на підвищення рівня законності, доброчесності та ефективності кримінального досудового провадження, а також на зміцнення довіри до діяльності всіх учасників кримінального досудового провадження.

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна дисертаційної роботи Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» полягає в тому, що робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням, що присвячене корупційним ризикам у кримінальному досудовому провадженні. На підставі проведеного дослідження сформульовано наукові положення, що містять ознаки наукової новизни, зокрема:

уперше:

- сформульовано авторське поняття «корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» як сукупності зовнішніх та внутрішніх чинників, що здатні прямо чи опосередковано впливати на об'єктивність, неупередженість і законність діяльності органів досудового розслідування, прокуратури, суду та інших зацікавлених осіб, створюючи потенційну можливість здійснення недоброчесної діяльності в обмін на неправомірну вигоду матеріального чи нематеріального характеру;

- обґрунтовано багаторівневу класифікацію корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, здійснену за такими критеріями: етапи досудового кримінального процесу; суб'єкти прийняття рішень; форми прояву ризиків; ступінь їх впливу на ефективність досудового розслідування. Така класифікація уможливує побудову узагальненої антикорупційної платформи для оцінювання вразливості досудового розслідування;

- запропоновано комплекс заходів щодо усунення корупційних ризиків у межах кримінального досудового провадження шляхом алгоритмізації кримінальних процесуальних процедур, впровадження цифрових інструментів контролю, посилення процесуальної прозорості та забезпечення ефективного внутрішнього моніторингу прийняття рішень;

удосконалено:

- наукове положення щодо сутності формування корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. Обґрунтовано, що природа формування корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні є багатофакторною, яка поєднує прогалини нормативно-правового регулювання, організаційно-управлінські дисфункції суб'єктів кримінального досудового провадження, вплив корпоративних інтересів на зацікавлених учасників кримінального досудового провадження, а також наявність толерантного ставлення останніх до порушень доброчесності серед окремих співробітників правоохоронних органів;

- теоретичне положення щодо об'єктивних та суб'єктивних критеріїв класифікації корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. Встановлено, що до об'єктивних критеріїв необхідно відносити розмитість процесуальних норм, а до суб'єктивних – етичні установки учасників кримінального досудового провадження;

- доктринальне положення щодо визначення латентних проявів корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. Доведено, що латентними проявами корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні є: нормативні прогалини; правомірний формалізм у практичній діяльності; допущення процедурних затягувань та зловживань тощо;

дістали подальшого розвитку:

- наукові положення щодо посилення контролю (нагляду) за дотриманням законності під час прийняття рішень органами досудового розслідування. Обґрунтовано, що такий контроль (нагляд) можна посилити шляхом заміни прокурорського нагляду на судовий контроль. Це сприятиме мінімізації корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні;

- доктринальні положення щодо призначення індикаторів виявлення («red flags») корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. Констатовано, що призначенням таких індикаторів є оперативна ідентифікація та локалізація потенційно небезпечних процесуальних рішень на стадії їх формування;

- теоретичні положення щодо напрямів використання сучасних інформаційних технологій для зменшення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. Такими напрямами є: автоматизація процесів внесення відомостей до ЄРДР; автоматизований розподіл кримінальних проваджень між суб'єктами досудового кримінального процесу (слідчими, дізнавачами, детективами та прокурорами); запровадження електронного аудиту ЄРДР; моніторинг строків розслідування; створення електронних модулів перевірки обґрунтованості проведення СРД.

Також на підставі отриманих наукових результатів сформульовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до ст.ст. 3, 177, 182, 208, 218, 372 КПК України, доповнення кримінального процесуального закону новими ст.ст. 40-2, 107-1, з метою усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні.

Таким чином, дисертаційна робота Бондаренка Вячеслава Васильовича містить цілісний науково обґрунтований підхід до виявлення, систематизації та усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, розкриває їх правову природу, чинники формування, форми прояву та напрями усунення.

Отримані результати мають концептуальний характер, розвивають науку кримінального процесу й сприяють розвитку правосуддя в Україні відповідно до європейських стандартів.

3. Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» мають науково-теоретичне та практичне значення, оскільки спрямовані на поглиблення доктринальних підходів до розкриття корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, удосконалення кримінального процесуального та антикорупційного законодавства, а також підвищення ефективності й добросовісності правозастосовної діяльності органів досудового розслідування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані наукові результати, теоретичні положення, висновки та пропозиції, можуть використовуватися у:

а) *законотворчому процесі* – при внесенні змін до кримінального процесуального законодавства в частині усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні;

б) *правоохоронній діяльності* – для розроблення та вдосконалення методичних рекомендацій з питань організації протидії корупції у кримінальному досудовому провадженні;

в) *науково-дослідній діяльності* – використовуються напрацьовані в дисертації підходи до визначення та класифікації корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, характеристика їх причин і латентних проявів, а також сформована система індикаторів («red flags») і рекомендації щодо алгоритмізації та цифрового контролю процесуальних рішень. Отримані результати слугують методологічною основою для подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення механізмів досудового розслідування та підвищення ефективності антикорупційної діяльності;

г) *освітній процес* – під час викладання навчальних дисциплін: «Кримінальний процес», освітньо-професійної програми «Право (Поліцейські)» Law (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право галузь знань D Бізнес, адміністрування та право кваліфікація: Бакалавр права професійна кваліфікація Слідчий (поліція) та «Кримінальний процес», освітньо-професійної програми правоохоронна діяльність (поліцейські) Law Enforcement activity (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю K9

Правоохоронна діяльність галузі знань К Безпека та оборона кваліфікація: бакалавр правоохоронної діяльності, а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із цих дисциплін.

Узагальнюючи, результати дисертаційного дослідження мають значний теоретико-прикладний потенціал: вони сприяють розвитку доктрини кримінального процесуального права, формуванню системного підходу до виявлення, оцінювання та усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, а також підвищенню ефективності та добросовісності діяльності органів досудового розслідування, прокуратури й суду.

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні результати дисертаційного дослідження Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» відображено в опублікованих працях, що повністю висвітлюють зміст, наукову новизну, теоретичні положення та практичні рекомендації дослідження.

Результати дисертації знайшли відображення у дев'яти наукових публікаціях, серед них – три наукові статті, опубліковані у виданнях, що входять до Переліку наукових фахових видань України, одна стаття – у науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, а також п'ять тез доповідей, висвітлених у межах всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій.

Наукові статті, у яких опубліковано основні положення дисертації:

Бондаренко В.В. Корупційні ризики при застосуванні запобіжних заходів в Україні. *Збірник наукових праць «Правовий часопис Донбасу» / LAW JOURNAL OF DONBASS*. 2024. № 4 (89). С. 96 – 101. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2024-89-96-101>.

Бондаренко В.В. Корупційні ризики на етапі внесення відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань. *Науковий журнал «KELM (Knowledge, Education, Law, Management)»*. 2025. № 5 (73). С. 112 – 118. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.5.15>.

Бондаренко В.В. Причини корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. *Науковий журнал «Київський часопис права»*. 2025. № 3. С. 308 – 316. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2025.3.44>.

Бондаренко В.В. Поняття корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. *Науковий журнал «Право і суспільство»*. 2025. № 5 (Т. 1). С. 312 – 321. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.39>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Бондаренко В.В. Корупційні ризики під час визначення підслідності кримінальних правопорушень. *Партнерство та взаємодія підрозділів системи МВС з органами державної влади та громадськістю* : тези Всеукр. наук.-практ. конф. 3 листопада 2023 р. Кривий Ріг : Вид-во КННІ ДонДУВС. 2023. С. 68 – 70.

Бондаренко В.В. Аналіз корупційних ризиків під час затримання особи без рішення суду. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану* : тези II Всеукр. наук.-практ. конф. 14 березня 2024 р. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ. 2024. С. 225 – 227.

Бондаренко В.В. Структурно-рівнева класифікація корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні. *Науковий збірник «Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки та практики»*. Хмельницький : вид-во «Молодий вчений». 2025. С. 168 – 174.

Бондаренко В.В. Прихованість і організованість: природа корупційних ризиків на етапі досудового розслідування. *Functioning of Legal Science in the Modern Context (September 18–19. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference. Riga, Latvia : Baltija Publishing. 2025. С. 88 – 91. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-22>.*

Бондаренко В.В. Корупційні ризики на завершальному етапі досудового розслідування. *Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період»*. 10 жовтня 2025 р. Львів-Торунь. С. 14 – 18. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-3>.

Усі публікації виконані відповідно до теми дисертації, містять оригінальні результати без дублювання, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідають вимогам чинного законодавства та нормативним актам МОН України щодо оприлюднення результатів дисертаційних досліджень.

Таким чином, опублікування результатів дисертації Бондаренка Вячеслава Васильовича відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

Структура дисертаційної роботи Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» зумовлена метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження та повністю відповідає логіці наукового пошуку.

Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок, з яких:

- основний зміст викладено на 175 сторінках;
- список використаних джерел налічує 232 найменування і займає 28 сторінок;
- додатки представлені на 14 сторінках (усього 5 додатків).

Така структура забезпечує послідовність викладу матеріалу, логічну завершеність кожного етапу дослідження, узгодженість між теоретичними, методологічними та прикладними аспектами. Робота відзначається

внутрішньою єдністю, чіткою побудовою і відповідає вимогам, установленим до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загальний висновок

З урахуванням викладеного, представлена дисертаційна робота Бондаренка Вячеслава Васильовича «Корупційні ризики у кримінальному досудовому провадженні» відповідає встановленим вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», відзначається науковою новизною, високим рівнем теоретичної обґрунтованості, практичною значущістю отриманих результатів та повнотою їх апробації.

Робота характеризується цілісністю, логічною структурою, аргументованими висновками та актуальністю порушеної проблематики у контексті євроінтеграційного розвитку України.

Дисертаційне дослідження рекомендується до публічного захисту.

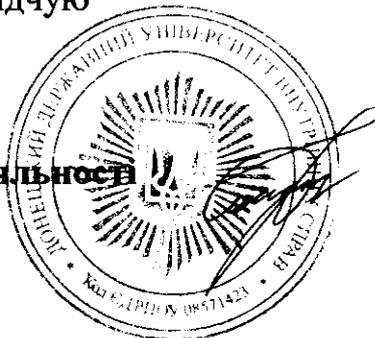
**Головуючий на засіданні
кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування НПУ
кандидат юридичних наук**

Олександр ГРУЗДЬ

11 грудня 2025 року

Підпис Олександра Груздя засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Вікторія МЕЛЬНИК